

Městská knihovna v Praze

Podivuhodný případ Benjamina Buttona

Francis Scott Fitzgerald

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

41 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Městská knihovna v Praze

Podivuhodný případ Benjamina Buttona

Francis Scott Fitzgerald

Přeložil Miroslav Jindra

Znění tohoto textu vychází z díla [Podivuhodný případ Benjamina Buttona](#) tak, jak bylo vydáno v Praze nakladatelstvím Argo v roce 2009. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

---

§

Text díla (Francis Scott Fitzgerald: Podivuhodný případ Benjamina Buttona), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora- Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 20. 6. 2018.

OBSAH

I	6
II.....	12
III	15
IV.....	19
V	22
VI.....	26
VII	27
VIII	29
IX.....	32
X.....	35
XI.....	38

I

V roce 1860 se ještě slušelo přivést dítě na svět doma. V současné době, podle názory nejvyšších bohů medicíny, má prý novorozenec ze sebe vydat první výkřik v antiseptickém ovzduší nemocničního zařízení, pokud možno co nejmódnějšího. Takže když se někdy v létě onoho roku mladý pár manželů Buttonových rozhodl, že se jejich první dítě narodí ve špitále, předstihl dobu o půl století. Nikdo už ovšem nezjistí, nakolik toto vymknutí z časové posloupnosti nějak zásadně poznamenalo onen prazvláštní příběh, který se vám nyní chystám vyprávět.

Sdělím vám, co všechno se přihodilo, a posuďte sami.

V letech před občanskou válkou se rodina Rogera Buttona těšila v Baltimoru záviděníhodnému postavení po stránce společenské i finanční. Měla příbuzenské vazby s řadou jiných význačných rodin, což ji – jak si je dobře vědom každý Jižan – řadilo k oné značně početné vrstvě konfедераční aristokracie. Toto byla její první zkušenost s roztomilým starobylým zvykem, jímž je plození dětí – a tak byl pan Button přirozeně rozrušen. Doufal, že se narodí chlapec, aby ho mohl posléze poslat studovat na Yale, univerzitu v Connecticutu, na které sám kdysi strávil čtyři roky, znám pod svým způsobem logickou přezdívkou „Manžetka“.

Onoho zářijového rána, v den zasvěcený té mimořádné události, vstal celý nervózní v šest hodin, oblékl se, vpravil si dokonale uvázanou kravatu a poté už spěchal ulicemi Baltimoru k nemocnici zjistit, zda se v předchozích nočních hodinách nezrodil nový život.

Když byl přibližně sto kroků od Marylandské soukromé nemocnice pro dámy a pány, zahlédl pana doktora Keena, jejich rodinného lékaře, jak právě po vstupním schodišti vychází z budovy, mna si ruce oním příznačným omývacím způsobem, k němuž všechny doktory zavazují nepsané etické zákony jejich povolání.

Pan Roger Button, prezident firmy Roger Button a spol., velkoobchod železářským zbožím, se mu rozběhl v ústrety s podstatně menší důstojností, než by se očekávala od jižanského gentlemana oné pitoreskní doby. „Pane doktore!“ volal. „Haló, doktore Keene!“

Když ho lékař zaslechl, otočil se a počkal, až k němu pan Button dorazí. Na jeho nevlídné doktorské tváři se zračil podivný výraz.

„Tak jak?“ vyhrkl pan Button udýchaně. „Co to je? Jak je jí? Je –“

„Uklidněte se!“ vyzval ho doktor Keene úsečně. Vypadal poněkud popuzeně.

„Už se to narodilo?“ naléhal pan Button.

Doktor Keene se zamračil. „Vlastně ano. Ano... svým způsobem.“ Znovu upřel na pana Buttona ten zvláštní pohled.

„Je moje žena v pořádku?“

„Ano.“

„A je to chlapec, nebo děvče?“

„Poslyšte!“ vykřikl doktor Keene, tentokrát opravdu rozzlobeně. „Jděte se radši podívat sám. Je to hotový skandál!“ Poslední slovo zaznělo jako výstřel z pistole. Pak se odvrátil a zamumlal: „Myslíte, že mé profesionální kariéře něco takového prospěje? Ještě jednou něco podobného, a jsem vyřízený. To by odrovnalo každého.“

„Co se tedy stalo?“ naléhal pan Button vyděšeně. „Jsou to snad trojčata?“

„Kdyby trojčata!“ odsekl lékař. „Ale co bych vám povídal – jděte se podívat sám. A sežeňte si jiného doktora. Pomáhal jsem vám na svět a léčil vaši rodinu dobrých čtyřicet let, ale teď jsem s vámi skončil. Už vás nechci ani vidět, nikoho z vaší rodiny. Sbohem!“

A pak se k němu prudce otočil zády, beze slova nastoupil do kočáru, který na něj čekal u chodníku, a v tu ránu byl pryč.

Pan Button zůstal stát jako opařený. Třásl se po celém těle. Muselo se přihodit něco strašného. Najednou se mu do Marylandské soukromé nemocnice pro dámy a pány vůbec nechtělo; jen s největším úsilím se po chvíli donutil vystoupat po schodech a vstoupit předními dveřmi dovnitř.

V mlžném světle vstupní haly tam seděla za stolem recepční sestra. Pan Button potlačil rozpaky a přistoupil k ní.

„Dobré ráno,“ pozdravila ho s milým úsměvem.

„Dobrý den. Já – já jsem Roger Button.“

Dívce se ve tváři rázem rozlil výraz čiré hrůzy. Prudce se zvedla a bylo vidět, že by z haly nejraději utekla – ovládala se jen s nejvyšším vypětím vůle.

„Chtěl bych vidět svoje dítě,“ oznámil jí pan Button.

Sestra poplašeně vyjekla. „J-j-jistě!“ vyrazila ze sebe hystericky. „Nahore, prosím. V prvním... poschodí!“

Ukázala tím směrem a pan Button, zalitý chladným potem, se vrávoravě otočil a vykročil po schodišti vzhůru. Nahoře oslovil jinou sestru, která právě kráčela po chodbě proti němu s umyvadlem v rukou. „Moje jméno je Button,“ vypravil ze sebe. „Chtěl bych vidět svoje...“

Cink! Cink! Plechová mísa břinkla o zem, odkutálela se ke schodišti a začala po něm řinčivě poskakovat dolů, jako by i ona propadla všeobecnému zděšení, které kolem sebe onen džentlmen šířil.

„Chci vidět svoje dítě!“ Pan Button teď už přímo ječel. Hrozilo, že se v příští chvíli zhroutí.

Cink! Umyvadlo naposledy zařinčelo až v přízemí. Sestra se mezitím ovládla a probodla pana Buttona nenávistně opovržlivým pohledem.

„Jistě, pane Buttone,“ procedila skrze zuby. „Samozřejmě. Ale nedovedete si představit, jak to tady s námi se všemi ráno zamávalo! Taková nehoráznost! Tenhle špitál teď přijde o veškeré renomé!“

„Rychle!“ okřikl ji chraptivě pan Button. „Už to neprotahujte!“

„No prosím, pane Buttone. Takže tudy.“

Klopýtal za ní. Na konci dlouhé chodby došli ke dveřím, zpoza kterých se linula kakofonie nářků. Mnohem později se tomu sálu začalo říkat „vřeštírna“. Vešli dovnitř.

„Takže...“ vydechl pan Button, „které to děcko je moje?“

„Tohle!“ ukázala mu sestra.

Pan Button se podíval směrem, kam zamířila prstem... a co že to spatřil? Napůl nacpaný v jedné z postýlek a zabalený do velikánské

přikrývky, seděl tam jakýsi stařík. Vypadal zhruba na sedmdesát, řídké vlasy měl téměř bílé, z brady mu splýval dlouhý kouřově šedivý vous a absurdně se komíhal ve vánku, který do místnosti dorážel otevřeným oknem. Stvoření upíralo na pana Buttona pohaslý pohled, v němž se skrýval zmatek a pochybnosti.

„Já jsem se asi zbláznil!“ zahřměl pan Button a jeho děs se přetavil v běs. „Co to má být? Nějaký sprostý špitální žert?“

„Nám to tedy jako žert moc nepřipadá,“ odsekla sestra. „Já sice nevím, jestli jste se náhodou vážně nezbláznil – ale tohle je zcela nepochybně vaše dítě.“

Na páně Buttonově čele vyrazil další studený pot. Zavřel na chvíli oči, ale když je opět otevřel a podíval se k postýlce, nebylo pochyb: třeštil je na sedmdesátiletého starocha – přesněji tedy na sedmdesátileté děťátko, které tam sedělo s nohama přehozenýma přes bočnice.

Stařík chvíli mlčky těkal očima z jednoho návštěvníka na druhého a pak se zčistajasna stařecky nakřáplým hlasem zeptal: „Ty jseš můj otec?“

Pan Button i sestra sebou vylekaně trhli.

„Protože jestli jo,“ pokračoval ten stařík nevrle, „tak mě vocaď vem laskavě pryč – nebo zaříd, aby mi sem aspoň dali houpací křeslo.“

„Pro Krista Pána – kde jste se tu vzal, člověče? Kdo vůbec jste?“ vyrazil ze sebe pan Button horečnatě.

„Kdo jsem, to ti přesně nepovím,“ odpověděl stařík nevrlym, kňouravým hlasem, „protože jsem na světě jen několik málo hodin. Ale vím bezpečně, že se jmenuju Button.“

„Vy lžete! Jste podvodník!“

Stařec se unaveně obrátil na sestru. „Takhle se na svět vítá novorozenec – moc pěkný...“ posteskl si zemdleně. „Proč mu neřeknete, že neví, co mluví?“

„Mýlíte se, pane Buttone,“ odušila sestra pochmurně. „Tohle je opravdu vaše dítě a budete se s tím muset nějak vyrovnat. A také vás žádáme, abyste si ho ještě dnes odvezl domů – co nejdřív prosím.“

„Domů?“ opakoval pan Button nevěřící.

„Ano. Tady přece zůstat nemůže, jak jistě chápete. To je vyloučeno.“

„S tím naprosto souhlasím,“ zakvílel stařík. „Tohle není místo pro mládence, který potřebuje hlavně klid. Z toho vřeštění a jakotu by jeden ohluchl. Ani na chvíli jsem tady oka nezamhouřil. A když jsem prosil o něco k jídlu –“ postěžoval si ublíženě, „přinesli mi láhev mlíka!“

Pan Button sklesl na židli vedle postýlky svého syna a skryl tvář v dlaních. „Panebože,“ zabědoval v naprostém zoufalství, „co tomu řeknou lidi? Co mám teď dělat?“

„Jak už jsem řekla, budete si ho muset vzít domů,“ trvala na svém sestra, „a to hned!“

Před očima zmučeného pana Buttona vyvstal s drtivou jasností groteskní obraz – viděl sám sebe, jak kráčí zalidněnou ulicí a za ruku vede tohoto otrěsného skřeta.

„To přece nejde!“ zakvílel. „To nemůžu!“

Lidé ho budou zastavovat a vyptávat se – co jim asi tak řekne? „To je můj synáček – dneska ráno se narodil.“ A až jim to sedmdesátileté zjevení takto představí, jeho chlapeček se znovu zachumlá do deky a pak spolu budou šlapat dál, kolem rušných obchodů, kolem bývalého tržiště na otroky (pana Buttona na okamžik přepadly černé myšlenky a z celého srdce zalitoval, že jeho dítě není černoch), kolem přepychových domů v rezidenční čtvrti, kolem domova důchodců...

„Tak honem! Seberte se a jděte pryč,“ vyzývala je sestra.

„Poslyšte,“ prohlásil najednou staroch, „jestli si myslíte, že půjdu domů v týhle dece, tak to se šeredně pletete!“

„Děti se u nás vždycky balí do přikrývek.“

Se zlomyslným zasupěním zvedl stařík z postýlky malou bílou zavinovačku. „No prosím,“ zabručel, „tohle si tady pro mě připravili!“

„Do toho u nás zavinujeme všechny děti,“ prohlásila sestra škrobeně.

„Uvědomte si,“ oznámil jim stařík, „že tohle dítě nebude mít do dvou minut na sobě vůbec nic. Ta deka totiž hrozně kouše. Mohli jste mi pod ni aspoň dát prostěradlo.“

„Nech si to na sobě! Nech si to!“ žádal ho pan Button spěšně. Obrátil se na sestru. „Co s ním mám dělat?“

„Zajděte do města a kupte tam synáčkovi něco na sebe.“

Starcův hlas vyprovázel pana Buttona až na chodbu. „A nějakou hůl, tati. Asi budu potřebovat hůl.“

Pan Button za sebou při odchodu vztekle třískl dveřmi.

II

„Dobré jitro,“ pozdravil pan Button nervózně prodavače v obchodě firmy Chesapeakská konfekce. „Rád bych tu synkovi koupil něco na sebe.“

„Jistě, pane. Jak je starý, synáček?“

„Asi šest hodin,“ odpověděl pan Button po pravdě a bez rozmýšlení.

„Oblečení pro kojence je v zadní sekci, prosím.“

„Ale... já asi nic takového nepotřebuju. On je – mimořádně vzrostlé děcko. Výjimečně... ehm, velké.“

„Určitě vám tam nabídnou jakoukoli velikost.“

„A kde je oddělení pro větší chlapce?“ chtěl vědět pan Button. Rozpacitě přešlápl. Měl pocit, že prodavač se musel jeho ostudného tajemství jaksi dovtipit.

„Jste v něm.“

„Tak tedy –“ Zaváhal. Představa, že by měl oblečení pro svého potomka hledat v pánském oddělení, se mu notně zajídala. Kdyby se mu spíš podařilo najít nějaký opravdu velký chlapecký oblek, mohl by synovi uštíhnout ty nemožně dlouhé vousy, bílé vlasy obarvit nahnědo a zakrýt tak to nejhorší... a zachovat si aspoň kapku sebeúcty. Nemluvě o svém postavení v baltimorské společnosti...

Ale ani po horečné prohlídce chlapeckého oddělení neobjevil žádný obleček, který by se na novorozeného Buttona hodil. Rozzlobil se proto na ten krám, samozřejmě – v takových případech může totiž vždycky za všechno jenom obchod.

„Kolik jste říkal, že tomu vašemu chlapečkovi je?“ zeptal se úslužně prodavač.

„No... šestnáct.“

„Tak to promiňte! Já jsem se přeslechl – zdálo se mi, že říkáte šest hodin. Oblečení pro mládež najdete vedle, hned v další uličce.“

Pan Button se celý nešťastný otočil. Náhle se zarazil, tvář se mu rozjasnila a ukázal na jednu oblečenou figurínu ve výloze. „To je ono!“ zvolal. „Tyhle šaty kupuju. Ty na tom panákoví.“

Prodavač na něj vyvalil oči. „Ale vážený pane –“ zaprotestoval, „to není oblečení pro děti! To je – to jsou šaty na maškarní bál! A padly by spíš vám!“

„Jen mi je laskavě zabalte!“ trval pan Button na svém. „Přesně takové potřebuju.“

Prodavač mu tedy celý popletený vyhověl.

Pan Button se vrátil do nemocnice a balík s šaty na synka div nehodil. „Tady máš něco na sebe,“ křikl na něj vztekle.

Když stařík balík rozvázal, chvíli si udiveně prohlížel, co našel uvnitř.

„Připadá mi to nějak divný,“ poznamenal kriticky. „Abych v tom nevypadal jako opičák...“

„Opičáka jsi udělal ty ze mě,“ okřikl ho rázně pan Button. „Možná budeš vypadat směšně, ale to tě nemusí zajímat. Oblékni si to, nebo – nebo... ti nasekám!“ Po posledním slově rozpačitě polkl, ale připadalo mu, že v této situaci nemůže otec dítěti říct nic jiného.

„Tak jo, tati,“ zapitvořil se stařík jako poslušný syneček. „Ty jsi na světě dýl než já, takže víš nejlíp, co je správný. Jak myslíš.“

Při slově „tati“ sebou pan Button vyplašeně trhl.

„A hod' sebou.“

„Dělám, co můžu, tati.“

Když se jeho syn dooblékl, pan Button si ho dosti sklíčeně prohlédl. Puntikované ponožky, růžové kalhoty, přepásaná blůza se širokým bílým límcem, přes který tomu zjevení splýval téměř až do pasu dlouhý, špinavě bílý plnovous. Prostě k popukání.

„Počkej!“

Pan Button sáhl po velkých nemocničních nůžkách, které se tam povalovaly, a trojím šmiknutím větší část vousu staříkovi amputoval. Avšak i po tomto vylepšení nebyl celkový dojem o mnoho příznivější. Řídký pahýl vousů, uslzené oči, silně opotřebované zuby – to všechno

se vůbec nehodilo k šaškovské rozvernosti onoho kostýmu. Pan Button byl však zatvrzelý. Natáhl ruku k synovi a vyzval ho: „Tak, a pojd' už!“

Syn jeho ruku důvěřivě přijal. „Jak mi budeš říkat, tatínku?“ zeptal se rozechvěle, když vycházeli ze dveří. „Jenom ‚chlapče‘ – prozatím? Než vymyslíš něco lepšího?“

Pan Button něco nesrozumitelného zamručel. „Ještě nevím,“ odpověděl po chvíli chraptivě. „Nejspíš by ses měl jmenovat Metuzalém.“

III

I když pak novému přírůstku do rodiny dali ostříhat vlasy nakrátko a potom obarvit načerno, hladce ho oholili, až se mu tváře přímo leskly, a potom ho oblékli do klukovských šatiček, které mu na zakázku ušil užaslý krejčí, nemohl pan Button ignorovat nespornou skutečnost – totiž že jeho syn byl jako prvorozené dítě jen těžko uvěřitelný. Přes výrazné stařecké shrbení měřil Benjamin – tohle jméno mu totiž nakonec přidělili, místo mnohem přiměřenějšího, avšak diskriminujícího „Metuzalém“ – metr pětasedmdesát, a to se žádným oblečením nedalo zamaskovat; a ani přistřížené a obarvené obočí nemohlo zakrýt, že oči pod ním jsou uslzené a pohaslé. A tak chůvě, kterou najali, aby syna opatrovala, stačil po příchodu do domu jediný pohled, aby vzápětí silně pohoršena beze slova odešla.

Pan Button se ovšem ve svých představách nedal ničím zviklat. Benjamin byl dítě a dítětem měl zůstat. Zprvu prohlásil, že když Benjamin nemá rád teplé mlíčko, nedostane k jídlu nic jiného; ale nakonec se nechal obměkčit ke kompromisu a povolil synáčkovi chléb s máslem, a dokonce i ovesnou kaši. Jednoho dne přinesl domů chrastítko a předal ho Benjaminovi s příkazem, aby si s ním „občas hrál“; staroch ho s otráveným výrazem ve tváři převzal a v průběhu dne s ním několikrát poslušně zachrastil.

Nebylo ovšem pochyb o tom, že ho to výrazně nudí, a když zůstal sám, krátil si čas zábavami mnohem příjemnějšími. Pan Button tak například jednoho dne seznal, že během předcházejícího týdne vykouřil podstatně víc doutníků než kdykoli předtím – skutečnost, která se vysvětlila o několik dní později, když neočekávaně vešel do dětského pokoje a ocitl se v oblaku jemného namodralého dýmu, zatímco Benjamin se s provinilým úšklebkem pokoušel schovat tmavě hnědý nedopalek doutníku známého jako havana. To samozřejmě volalo po vydatném výprasku, ale pan But-

ton se jaksi nedokázal donutit, aby ho synáčkovi uštědřil. Varoval ho pouze, že když bude kouřit, nikdy nevyroste.

Nicméně svůj počáteční postoj k synovi důsledně zachovával. Na hraní mu koupil cínové vojáčky, opatřil dřevěný vláček, nosil domů velká plyšová zvířátka, a aby podpořil jistou iluzi rodičovství přinejmenším sám v sobě, naléhavě se v hračkářství dotazoval prodavačky, jestli „ta růžová kachnička nebude náhodou pouštět barvu, když si ji bude synáček strkat do pusy“. Ale navzdory veškeré otcově snaze nejevil Benjamin o hračky žádný zájem. Místo toho sestupoval plíživě zadním schodištěm do knihovny v přízemí a nosil si odtamtud postupně jednotlivé díly Britské encyklopedie, jejichž studiem pak trávil dlouhá odpoledne, zatímco jeho plyšové kravičky zahálely na podlaze vedle miniaturní Noemovy archy. Proti takové paličatosti veškerá snaha pana Buttona nic nezmohla.

Případ zprvu v Baltimore vyvolal obrovskou senzaci. Těžko odhadnout hloubku společenského pádu, kterým by tato nešťastná událost Buttonovu rodinu a veškeré její příbuzenstvo byla poznamenala, poněvadž vypuknutí občanské války obrátilo pozornost města zcela jiným směrem. Několik lidí, kteří se za žádných okolností nedokázali chovat jinak než zdvořile, si dlouho lámalo hlavu, jakým komplimentem Benjaminovy rodiče potěšit; nakonec to vyřešili přímo geniálně, když začali prohlašovat, že děťátko je až neuvěřitelně podobné svému dědečkovi – což se vzhledem k obecné míře sešlosti charakteristické pro všechny sedmdesátníky dalo jen stěží vyvrátit. Manžele Buttonovy však takové poklony příliš netěšily a Benjaminova dědečka zase hluboce urážely.

Od chvíle, kdy opustil rodnou nemocnici, bral Benjamin život tak, jak se mu nabízel. Rodiče k němu zkusili vodit malé chlapce, aby si měl s kým hrát, a on se v sobě jednou celé odpoledne pokoušel probudit zájem o cvrnkání kuliček do důlku; a jindy se mu dokonce podařilo (zcela náhodně) rozbít šutýrkem vystřeleným z praku kuchyňské okno – což jeho otce v skrytu duše velmi potěšilo.

Benjamin se potom snažil něco rozbít každý den, ale pouze proto, že se to od něj očekávalo a on byl od přírody jedinec vstřícně úslužný.

Když posléze odeznělo počáteční nepřátelství jeho dědečka, Benjamin a starý pán se stali přímo nerozlučnými společníky. Vysedávali spolu celé hodiny, navzdory značnému věkovému rozdílu, a jako dvě notorické drbny s neúnavnou výdrží probírali to málo, co se za celý den sběhlo. Benjamin se v dědově přítomnosti cítil podstatně volněji, než když byl pohromadě s rodiči – vždycky mu připadalo, jako by se ho tak nějak báli, a přestože se vůči němu v zásadě pokoušeli uplatňovat postoje přímo diktátorské, nezřídka se zapomněli a oslovili ho „pane“.

Stejně jako kohokoli jiného i jeho samého mátl očividně velmi vyvinutý stav mysli a těla, v jakém přišel na svět. Snažil se o tom zjistit něco v lékařských časopisech, ale ukázalo se, že žádný podobný případ ještě nebyl v literatuře zaznamenán. Na otcovo naléhání se poctivě snažil hrát si s ostatními chlapci a nejednou se dokonce účastnil klidnějších kolektivních her; americký fotbal mu však připadal příliš nebezpečný – obával se, že kdyby si něco zlomil, jeho staré kosti by už odmítly srůst.

Když mu bylo pět let, začali ho vodit do mateřské školy, kde se naučil lepit zelený papír na oranžový, tkát barevné vzory a vyrábět z tvrdého papíru nekonečné řetězy. Při plnění těchto úkolů se mu chtělo začasté spát, což mladou vychovatelku zlobilo a trochu i děsilo. Velmi se mu tedy ulevilo, když si žena postěžovala rodičům a ti ho do školky přestali dávat. Buttonovi pak přátelům sdělili, že je Benjamin na takové zařízení ještě příliš malý.

Než mu bylo dvanáct, rodiče si na něj konečně zvykli. Síla zvyku je natolik mocná, že si přestali uvědomovat, jak podstatně se jejich syn liší od ostatních dětí – kromě případů, kdy jim to nějaká nápadná anomálie tvrdě připomněla. Ovšem jednoho dne, nedlouho po dvanáctých narozeninách, se na sebe Benjamin pozorně zadíval do zrcadla a učinil – nebo mu to aspoň tak připadlo – překvapivý objev. Klame ho zrak, nebo mu po dovršení tuctu let života začínají bílé vlasy pod barvou opravdu kovově šedivět? A není teď sítí vrásek na jeho tvářích přece jen méně výrazná? A jeho pleť zdravější a pevnější, dokonce s nádechem růžové zimní barvy? Těžko říct. Uvědomil si, že se už zdaleka nehrbí tak jako dřív a že se mu celková tělesná kondice od útlých let nesporně zlepšila.

„Že bych snad –“ napadlo ho, ale raději si to nechtěl připustit.

Šel za otcem a odhodlaně mu oznámil: „Už jsem dost vyspěl. Chtěl bych nosit dlouhé kalhoty.“

Otec zaváhal. „Já nevím,“ řekl posléze. „Chlapci začínají nosit dlouhé kalhoty až ve čtrnácti – a tobě je teprve dvanáct.“

„Ovšem musíš připustit,“ naléhal nadále Benjamin, „že jsem na svůj věk neobvykle velký.“

Otec se na něj zadíval a naoko se zamyslel. „Tím si nejsem tak docela jist,“ řekl potom. „Když bylo dvanáct mně, byl jsem stejně velký jako ty teď.“

Nebyla to pravda – patřilo to k představě, kterou v sobě Roger Button soustavně pěstoval, totiž že jeho syn je vlastně docela normální.

Nakonec dospěli ke kompromisu. Benjamin si i nadále bude barvit vlasy. Bude se usilovněji snažit hrát si s chlapci svého věku. Na ulici nebude nosit brýle a brát si hůl. A za to otec vyhoví jeho prosbě a koupí mu oblek s dlouhými kalhotami...

IV

O životě Benjamina Buttona mezi jeho dvanáctým a jednadvacátým rokem se tu nemíním příliš šířit. Postačí poznamenat, že to byla léta jeho naprosto normálního odspívání. Když mu bylo osmnáct, pohyboval se vzpřímeně a pevným krokem jako padesátiletý muž, měl podstatně víc vlasů, tmavě šedých, a jeho hlas ztratil stařeckou rozechvělost a zněl jako zdravě sytý baryton. A tak ho otec poslal do Connecticutu, aby tam absolvoval přijímací zkoušky na Yale. Benjamin je hladce složil a nastoupil do prvního ročníku.

Třetího dne po imatrikulaci obdržel výzvu od pana Harta, tajemníka oné vysoké školy, aby se k němu dostavil k projednání podrobností studijního programu. Benjamin se na sebe podíval do zrcadla a došel k závěru, že si potřebuje znovu dobarvit vlasy nahnědo. Avšak když spěšně otevřel zásuvku psacího stolu, zjistil, že tam žádná lahvička s barvivem není. Vzápětí si vzpomněl – den předtím ho přece vypotřeboval a lahvičku vyhodil.

Ocitl se v překerní situaci. Za pět minut se má hlásit u tajemníka. Nedá se nic dělat – musí se k němu vydat i bez obarvených vlasů.

„Dobré jitro,“ uvítal ho muž zdvořile. „Přišel jste se asi zeptat na svého syna.“

„Totiž – mé jméno je Button, prosím –“ začal Benjamin, ale tajemník ho přerušil.

„Těší mě, že vás poznávám, pane Buttone. Váš syn by tu měl být každou chvíli.“

„Ale to jsem přece já!“ vyhrkl Benjamin. „Ten nový student.“

„Cože?“

„To já tu začínám studovat.“

„Nedělejte si legraci.“

„To bych si nedovolil.“

Tajemník se zamračil a upřel pohled na lejtstro, které měl před sebou. „Tady stojí, že panu Benjaminu Buttonovi je osmnáct let.“

„Přesně tolik mi je,“ potvrdil Benjamin s lehkým ruměncem.

Tajemník si ho znuděně přeměřil. „Pane Buttone, čekáte snad, že uvěřím takové hlouposti?“

Benjamin se chabě usmál. „Ale mně je opravdu osmnáct, vážně...“

Tajemník se zamračil a ukázal ke dveřím. „Vypadněte,“ vyzval Benjamin. „A to nejen ze školy, ale rovnou i z města. Jste nebezpečný šílenec.“

„Ale mně je opravdu osmnáct let.“

Pan Hart otevřel dveře. „To jsem ještě nezažil,“ zvolal. „Člověk vašeho věku, a pokouší se k nám dostat do prvního ročníku! Vám že je osmnáct? Tak abyste věděl – dávám vám osmnáct minut, abyste zmizel z města!“

Benjamin Button vyšel důstojně z kanceláře. Skupinka studentů z nižších ročníků, kteří čekali na chodbě, ho sledovala zvědavýma očima. Když kousek poodešel, otočil se zpátky k rozezlenému tajemníkovi, který stál dosud ve dveřích kanceláře, a pevným hlasem prohlásil: „Věřte mi – mně je vážně osmnáct.“

Z hloučku studentů se ozval tlumený chechtot. Benjamin vykročil pryč.

Nebylo mu však souzeno uniknout tak snadno. Když potom s melancholickými pocity kráčet směrem k nádraží, zjistil, že ho sleduje nejdříve malá skupina, pak početný hlouček a nakonec hustý dav studentů. Jako bleskem se totiž po městě rozneslo, že přijímacími zkouškami na Yale prošel jakýsi šílenec a teď se pokouší vydávat za osmnáctiletého mladíka. Celý kampus zachvátila učiněná horečka. Z učeben vybíhali prostovlasí studenti, mužstvo amerického fotbalu přerušilo trénink a připojilo se k davu, manželky profesorů, s čepci nakřivo a honzíky posunutými na stranu, běžely s pokřikem za průvodem. Z tlačence se ozývaly posměšné poznámky a zraňovaly Benjaminovu citlivou duši.

„Možná to je věčný Žid!“

„Ve svém věku by patřil spíš na základku!“

„To bude asi nějaký zázračný dítě!“

„Spletl si to tady se starobincem!“

„Jdi radši na Harvard, člověče!“

Benjamin zrychlil krok a po chvíli se dal rovnou do běhu. Však on jim všem ještě ukáže! Dobrá – půjde tedy na Harvard. A oni budou ještě trpce litovat, že se mu tady tak ošklivě vysmáli!

Když už pak seděl v bezpečí ve vlaku na Baltimore, vystrčil hlavu z okénka a křikl na ty lotry: „Tohle vás bude jednou mrzet!“

„Ha-ha-ha!“ smáli se mu. „Ha-ha-ha!“ Větší chyby se ovšem Yaleova univerzita ještě nedopustila...

V

V roce 1880 bylo Benjaminu Buttonovi dvacet let a narozeniny oslavil tím, že začal pracovat v otcově firmě Roger Button a spol., velkoobchod železářským zbožím. V témže roce začal rovněž „vést společenský život“ – což konkrétně znamenalo, že ho otec začal brát na módní taneční večírky. Rogerovi Buttonovi bylo teď už padesát a se synem si začali velmi dobře rozumět – po pravdě řečeno, od té doby, co si Benjamin přestal barvit vlasy (pořád je měl ještě trochu šedivé), vypadali stejně staří a leckdo je mohl pokládat za bratry.

Jednoho srpnového večera spolu nasedli v dokonalých večerních oblecích do kočáru a odjeli kousek za Baltimore k venkovskému sídlu rodiny Shevlinů. Na kraj se snesla přenádherná noc. Měsíc v úplňku barvil cestu platinovým leskem a rozkvetlé květiny vrcholného léta vydechovaly do nehybného ovzduší vůně, které připomínaly tichý, tlumený smích.

Široké rovinaté plochy kolem, prozářené mdlou září pšeničných lánů, jako by do krajiny vracely předešlý den. Bylo téměř nemožné nepodlehnout čiré kráse oblohy – tedy téměř.

„Já si myslím, že velké perspektivy má teď obchod s galanterním zbožím,“ ozval se do ticha Roger Button. Pro záležitosti transcendentní povahy neměl příliš smysl – jeho estetický cit byl velmi omezený.

„Starší lidé, jako jsem já, se těžko učí novým věcem,“ poznamenal hlubokomyslně. „Zato na vás mladíky, s tou vaší vitalitou a energií, čeká velká budoucnost.“

Daleko vpředu se jim v zorném poli rozzářila v ústřety světla shevlinovského sídla a zanedlouho jim do uší začal stále dotěrněji doléhat zvláštní šum, který mohl vyluzovat jak sladký nářek houslí, tak šustot pšeničných klasů postrížených měsícem.

Zastavili za elegantním kočárem s kočím na kozlíku, z něhož právě před vchodem do domu vystupovali jiní hosté. Napřed dáma, poté po-

starší pán a nakonec další dáma, velmi mladá a krásná jako sen. Benjamin sebou trhl. V jeho těle jako by začaly probíhat jakési chemické změny, které rozkládaly a znovu skládaly jeho jednotlivé součásti. Celý se roztrásl, tváře i čelo mu zrudověly a v uších začalo rytmicky bušit. Zasáhla ho první láska.

Ta dívka byla štíhlá a křehká, s vlasy pod prskajícími plynovými lampami nad vchodem medově hnědými, matně stříbřenými měsíčním svitem. Přes ramena měla přehozenou teple žlutou, zespoda černou španělskou mantilu a zpod lemu rozevláté sukně jí vykukovaly blyštivé střevíčky.

Roger Button se naklonil k synovi a sdělil mu:

„To je slečna Hildegarda Moncriefová, dcera generála Moncriefa.“

Benjamin nezaujatě přikývl. „Pěkné stvoření,“ poznamenal suše. Avšak když černošský sluha odvážel jejich kočár stranou, dodal: „Možná bys mi ji mohl představit, tati.“

Později se ocitli poblíž skupiny hostů, jejichž středem byla právě slečna Moncriefová. Vychována v duchu starých tradic vysekla před Benjaminem půvabné pukrle. Jistě, ráda si s ním zatančí. Poděkoval a pak se vzdálil – přesněji řečeno odpotácel.

Doba, po kterou musel čekat, než na něj přijde řada, se nekonečně táhla. Stál blízko u stěny sálu, tajemná tichá postava, a vražednými pohledy probodával baltimorské mladíky, kteří kolem Hildegardy Moncriefové kroužili s neskrývaným obdivem. Jak je nenáviděl, otrapy, jak nesnesitelně mladí mu připadali! Jejich kudrnaté hnědé licousy v něm budily pocity blízké žaludeční nevolnosti.

Když se však konečně dočkal a začal s tou dívkou kroužit po vyleštěném parketu v rytmu posledního pařížského valčíku, jeho žárlivý vztek v něm rázem roztál jako poprašek sněhu na slunci. Zalykal se okouzlením; měl pocit, že jeho život teprve teď začíná.

„Vy jste sem s bratrem dorazili téměř zároveň s námi, že?“ zeptala se ho Hildegarda a upřela na něj oči, které připomínaly dvě hluboké bleděmodré tůňky.

Benjamin zaváhal. Pokud ho pokládá za otcova bratra, neměl by jí vysvětlit, jak se věci mají? Na mysli mu však vytanula ona nepříjemná příhoda na Yaleu, a tak myšlenku ihned zavrhl. Dámě se přece nemá odporovat. To by byl přímo zločin, pokazit tuhle mimořádnou příležitost groteskním příběhem o svém původu. Možná někdy později. Takže s úsměvem jen mlčky přikývl. Toužil jí naslouchat a byl šťastný.

„Mně jsou muži vašeho věku velmi sympatiční,“ sdělila mu Hildegarda. „Ti mladí kluci jsou prostě idioti. Jen se vychloubají, kolik šampaňského do sebe dokážou na koleji nalít a kolik peněz prohráli v kartách. Muži jako vy dokáží ženy ocenit.“

Benjamin ji v té chvíli málem požádal o ruku – se značným úsilím se mu však podařilo toto nutkání v sobě potlačit. „Vy jste v tom správném romantickém věku,“ pokračovala. „Bude vám něco kolem padesáti. V pětadvaceti ze sebe muži pošetile dělají kdovíjaké světáky. Ve třiceti bývají neustále přepracovaní. Ve čtyřiceti bývají strašně upovídaní – pořád by jenom vyprávěli nekonečné historky a kouřili přitom jeden doutník za druhým. Šedesát – to už je moc blízko sedmdesátce. Ale padesát let – to jsou ta nejlepší léta. Padesátileté muže já miluju.“

I Benjaminovi teď připadala padesátka jako velmi žádoucí věk. Zaníceně zatoužil po tom, aby mu už taky bylo padesát.

„Já odjakživa říkám, že bych si mnohem radši vzala padesátiletého chlapa, který by o mne starostlivě pečoval, než třicátníka, o něhož bych se musela pořád starat já.“

Zbytek večera byl pro Benjamina zalit medově zbarveným oparem. Hildegarda mu vyhradila další dva tance, takže stačili zjistit, že se přímo báječně shodují v názorech na všechny současné problémy. Dohodli se, že si spolu příští neděli vyjedou kočárem a proberou všechno mnohem důkladněji.

Když se pak téměř až za rozbřesku, kdy už začínaly bzuchet první včely a blednoucí měsíc se odrážel v chladné rose, vraceli s otcem v kočáře domů, uvědomoval si Benjamin jen velmi matně, že otec vykládá cosi o vyhlídkách velkoobchodního podnikání v oboru železářství.

„... a co by si podle tebe zasloužilo naši největší pozornost, kromě kleští a hřebíků?“ ptal se ho právě Button starší.

„Ta dívka,“ zamumlal duchem nepřítomný Benjamin zasněně.

„Kladívka? Ale o nástrojích jsem přece zrovna teď mluvil,“ podivil se Roger Button.

Benjamin na něj upřel zamlžené, nechápavé oči právě ve chvíli, kdy se náhle prosvětčila východní část oblohy. V probouzejícím se stromoví pronikavě zakrákorala žluva.

VI

Když o šest měsíců později vešlo ve známost zasnoubení slečny Hildegardy Moncriefové s panem Benjaminem Buttonem (úmyslně píšu „vešlo ve známost“, protože generál Moncrief se dal slyšet, že by raději nalehl na meč, než aby to zasnoubení oficiálně oznámil), vzrušení v baltimorské vyšší společnosti dosáhlo přímo horečnatého vrcholu. Lidé z paměti vydolovali téměř zapomenutou historii Benjaminova zrození a skandální hlášené trouby ji roznesly všemi směry v nejpitoresknějších a nejneuvěřitelnějších podobách. Tvrdilo se, že Benjamin je vlastně otec Rogera Buttona; že je to jeho bratr, který strávil čtyřicet let ve vězení; že to je přestrojený vrah prezidenta Lincolna John Wilkes Booth; a dokonce že mu nahoře z hlavy trčí dva špičaté růžky...

Nedělní přílohy newyorských novin zveřejnili podobizny Benjaminu Buttona, na kterých jeho hlava trůnila na těle ryby, hada, a dokonce i na masivním bronzovém podstavci. Novináři o něm psali jako o záhadném „Mart'anovi z Marylandu“. Ale jak je v podobných případech běžné, skutečná pravda zajímala málokoho.

Všichni ovšem souhlasili s generálem Moncriefem, že je to přímo zločin, když takové půvabné děvče, po němž by olízl všech deset i ten největší mladý krasavec z Baltimoru, skončí v manželské posteli s chlapem, kterému je nejméně padesát. Nebylo nic platné, že Roger Button otiskl v baltimorském Plamenu zvětšenou reprodukci synova rodného listu. Nikdo nevěřil, že je pravý. Stačilo se přece na Benjaminu podívat.

Ovšem co se týká obou ústředních postav, ty nepropadaly žádným pochybnostem. O jejím snoubenci kolovalo tolik bláznivých historek, že Hildegarda odmítala uvěřit i té pravdivé. Marně jí generál Moncrief upozorňoval na statistiky, které dosvědčovaly vysokou úmrtnost mužů kolem padesátky – nebo alespoň těch, co na padesát let vypadají; marně poukázal na nejistou povahu velkoobchodního podnikání v oboru železářství. Hildegarda se rozhodla, že se provdá za zralého muže, a taky tak učinila...

VII

Přinejmenším v jedné věci se přátelé Hildegardy Moncriefové hrubě mylili. Velkoobchod železářským zbožím neuvěřitelně vzkvétal. V průběhu patnácti let, které uplynuly mezi Benjaminovou svatbou v roce 1880 a odchodem jeho otce na odpočinek v roce 1895, se jmění rodiny zdvojnásobilo – a to především díky mladšímu představiteli firmy.

Není asi třeba uvádět, že Baltimore nakonec tento pár přivinul ke svým ňadrům. Dokonce i generál Moncrief se se zetěm smířil, když mu Benjamin poskytl finanční prostředky na vydání jeho *Dějin občanské války* ve dvaceti svazcích, jež předtím odmítlo publikovat devět významných nakladatelství.

Oněch patnáct let přineslo i Benjaminovi samému řadu pozitivních proměn. Měl pocit, že mu teď v žilách proudí svěží, čerstvá krev. Každé ráno nyní vstával přímo s radostí, prosluněnou ulicí se křepkým krokem odebíral do práce a tam neúnavně připravoval k odbavení zásilky kladiv a hřebíků. V roce 1890 realizoval svůj slavný obchodní tah – prosadil totiž, že *všechny hřebíky použité k zatloukání beden plných hřebíků určených k dodávkám do maloobchodní sítě budou považovány za součást zásilky*; tuto praxi nakonec odsouhlasil i předseda Nejvyššího soudu Fossile, a firma Roger Button a spol., velkoobchod železářským zbožím, tak každý rok ušetřila více než šest set hřebíků.

Benjamin kromě toho zjistil, že ho stále více přitahují různé příjemné stránky života. Pro jeho stále rostoucí zájem o všelijaká životní potěšení bylo příznačné, že se stal prvním občanem Baltimoru, který vlastnil a také sám řídil automobil. Když se s ním jeho současníci potkávali na ulici, hleděli na ten příklad zdravé vitality s obdivnou závistí.

„Jako by každým dnem mládl,“ říkali. A starý Roger Button (bylo mu teď už pětadesát), který kdysi věru nevítal syna na svět s velkým nadšením, mu to teď splácel obdivem, jenž hraničil se zbožňováním.

Zde ovšem dospíváme k nemilému bodu, s nímž bude radno vypořádat se co nejrychleji. Jediné, co nyní Benjamina Buttona znepokojovalo, byla totiž skutečnost, že ho přestávala přitahovat jeho žena.

V té době bylo Hildegardě už pětatřicet a pečovala o čtrnáctiletého syna, který se jmenoval Roscoe. V prvních letech jejich manželství ji Benjamin vyloženě zbožňoval. Avšak jak roky plynuly, její medově hnědé vlasy nabývaly barvy zcela nezajímavě hnědé, modrý porcelán jejích očí na sebe bral podobu obyčejného smaltu, a co bylo na pováženou nejvíce, začala se u ní projevovat jakási otupělá usazenost – vyzařovala z ní příliš poklidná spokojenost, vzrušovala se jen velmi chudokrevně a její vkus byl teď nadmíru krotký. Jako nevěsta to byla ona, kdo Benjamina „vláčel“ na nejrůznější večírky a bály, ale teď se jejich role obrátily. Samozřejmě ho při společenských příležitostech doprovázela i nadále, avšak bez valného nadšení, pohlcována vytrvalou netečností, která jednoho dne vstoupí do života každého z nás a vytrvá s námi až do konce.

Benjamin s ní byl stále nespokojenější. Když v roce 1898 vypukla španělsko-americká válka, byl pro něj život doma už natolik nezáživný, že se rozhodl vstoupit do armády. Vzhledem k vynikajícímu obchodnímu postavení získal rovnou kapitánskou hodnost, osvědčil se natolik, že ho brzy povýšili na majora, a na slavném dobytí návrší San Juan na Kubě se podílel už jako podplukovník. Byl lehce raněn a obdržel medaili za statečnost.

Vzrušující vojenský život se mu zalíbil natolik, že se ho vzdával jen velmi nerad. Leč jeho podnik se bez něj nemohl déle obejít, a tak Benjamin vystoupil ze služby a vrátil se domů. Na nádraží ho vítala břeškná dechovka a doprovodila ho až k domovním dveřím.

VIII

Hildegarda mu na uvítanou mávala z verandy velkou hedvábnou vlajkou, ale už když se s ní líbal, se smutkem v srdci si uvědomoval, že si na ní poslední tři roky vybraly neblahou daň. Stala se z ní čtyřicátnice s drobným, ale nepřehlédnutelným proužkem šedin ve vlasech. Velmi ho to zkrušilo.

Nahoře v pokoji zahlédl svůj obraz ve starém známém zrcadle. Přistoupil k němu blíž a začal si úzkostlivě prohlížet tvář. Načež ji zkusil porovnat s fotografií v uniformě, pořízenou těsně před odchodem do války.

„Panebože!“ řekl nahlas. Ta podivná proměna pokračovala. Nebylo pochyb – vypadal teď jako urostlý třicátník. Avšak místo aby ho to potěšilo, zneklidněl – nepochybně nadále mládl. Doposud doufal, že až fyzicky dospěje do stavu, který bude odpovídat jeho věku, ten absurdní proces, který započal jeho narozením, ustane. Otrásl se. Jeho osud mu připadal šílený, neuvěřitelný.

Když potom sešel dolů, Hildegarda už na něj čekala. Tvářila se jaksi rozmrzele a jeho napadlo, jestli si nakonec přece jen neuvědomuje, že se s ním děje něco velmi podivného. Při večeři se pak pokusil uvolnit napětí, které mezi nimi zavládlo – způsobem, který považoval za velmi ohleduplný.

„Každý mi teď říká,“ poznamenal ledabyle, „že mu teď připadám mladší než kdykoli předtím.“

Hildegarda po něm střelila pohrdavým pohledem. Nasupeně pokrčila nos. „A ty si myslíš, že se tím můžeš chlubit?“

„Já se tím nechlubím,“ ujistil ji rozpačitě. Znovu se nasupila. „Ta představa,“ vyhrkla po chvíli. „Já bych řekla, že ses kvůli tomu navytahoval už dost a mohl bys s tím přestat.“

„Cožpak to záleží na mně?“ upozornil ji.

„Já se s tebou nebudu hádat,“ prohlásila, „ale všechno se dá dělat buď správně, nebo špatně. Jestli ses rozhodl, že budeš úplně jiný než všichni ostatní lidi, těžko ti v tom můžu bránit, ale podle mě to není zrovna dobrý nápad.“

„Ale já s tím nemůžu nic dělat, Hildegardo.“

„Jak to, že ne. Jsi jenom tvrdohlavý sobec. Podle mě prostě nechceš být stejný jako ostatní lidi. Byls vždycky takový, a ani tě nenapadne se změnit. Ale představ si, jak by to vypadalo, kdyby všichni lidé brali život jako ty – jak by pak svět asi vypadal?“

Jelikož tato otázka byla naprosto nejapná a nezodpověditelná, Benjamin na ni nijak nereagoval. Od toho dne se propast mezi nimi začala stále více prohlubovat. Začal se ptát sám sebe, čím ho vlastně kdysi tak okouzila.

K rozkolu mezi nimi přispělo nemálo i to, že jak se rozbíhalo nové století, narůstala jeho žízeň po příjemných prožitcích. Nechyběl na žádném večírku, který se v Baltimoru pořádal, tančil s nejhezčími udanými mladými dámami, bavil nejzajímavější debutantky a cítil se v jejich společnosti nadmíru dobře, zatímco jeho žena, stárnoucí paní, kterou čekal nelehký osud, vysedávala mezi gardedámami a zachmuřenýma, zmatečnýma či vyčítavýma očima ho pozorovala s očividným nesouhlasem.

„Vidíte to?“ říkali si navzájem přítomní hosté. „Jen si to představte – takový pěkný mladý chlap, a visí mu na krku tahle pětačtyřicetiletá ženština. Ten člověk musí být nejmíň o dvacet let mladší než ona.“ Už dávno si nepamatovali (lidé nevyhnutelně rychle zapomínají), že někdy kolem roku 1880 jejich maminky a tatínkové mluvili o tomto manželském páru obdobným způsobem, jenže v obráceném gardu.

Benjamin si rostoucí domácí rozpory nahrazoval celou řadou nových zájmů. Začal hrát golf a brzy v tomto sportu slavil značné úspěchy. A náruživě se oddával tanci – v roce 1906 bezkonkurenčně vynikal v tanci zvaném „boston“, o dva roky se stal uznávaným specialistou na „maxixe“ a roce 1909 mu jeho „castle walk“ záviděli všichni mládenci ve městě.

Společenské aktivity se mu samozřejmě značnou měrou křížily s obchodním podnikáním, ale v té době už začal mít dojem, že ve velkoobchodu železářským zbožím se za těch pětadvacet let napachtil už dost, a přemýšlel o tom, že by asi měl firmu v dohledné době předat svému synu Roscoeovi, který nedávno odpromoval na Harvardu.

Po pravdě, lidé si je začínali plést. Benjamina to samozřejmě těšilo; na hlodavé obavy z doby, kdy se vrátil ze španělsko-americké války, brzy zapomněl a z toho, jak stále mlaději vypadal, měl naivní radost. Jeho pohodu narušoval pouze jediný stín – strašně nerad se teď ukazoval na veřejnosti se svou ženou. Hildegardě bylo už skoro padesát a při pohledu na ni si připadal jako ve zlém snu.

IX

Jednoho srpnového dne roku 1910 – několik let poté, co vedení firmy Roger Button a spol., velkoobchod železářským zbožím, převzal mladý Roscoe Button – se ke studiu na Harvardově univerzitě v Cambridgi hlásil mladý muž, kterému bylo očividně něco kolem dvaceti let. Ani ho nenapadlo, aby se někomu svěřoval, že se už nikdy nedožije padesátky, a nepokládal za nutné někomu hlásit, že jeho syn na této univerzitě úspěšně odpromoval před rovnými deseti lety.

Byl přijat a velmi brzy si ve svém ročníku vydobyl významné postavení, zčásti proto, že se zdál být starší než jeho spolužáci, kterým většinou nebylo víc než osmnáct.

Za svůj úspěch však vděčil především tomu, že ve fotbalovém utkání Harvardu s družstvem Yaleovy univerzity se prosadil přímo fantasticky, s nesmírnou vervou, chladnokrevností a nelítostnou zaprputilostí. Položil sedm šestek, zařídil čtrnáct trojek kopem ze hry a jeho zásluhou muselo být v jednu chvíli ze hřiště odneseno všech jedenáct hráčů Yaleu v bezvědomí. Stal se z něj nejoslavovanější harvardský hrdina.

Ovšem když byl ve třetím ročníku, zůstával v mužstvu spíš jen ze setrvačnosti. Trenéři prohlásili, že ztratil potřebnou váhu, a pozornějším z nich se zdálo, jako by byl i jaksi menší než dřív. Už dlouho se mu nepodařil žádný touchdown a na soupisce ho drželi pouze proto, že jeho obrovská reputace by mohla v soupeřích z Yaleu vzbudit patřičný respekt a do jejich řad vnést žádoucí zmatek.

V posledním ročníku ho už do mužstva vůbec nenominovali. Zhubl a zeslábl natolik, že ho jednoho dne nějakí druháci považovali za prváka, což ho nesmírně pokořilo. Jako posluchač posledního ročníku, jemuž nemohlo být více než šestnáct let, získal časem pověst zázračného dítěte. Výstřední světáckost některých jeho kolegů ho nejednou nepříjemně šokovala. Studovalo se mu stále obtížněji; měl pocit, že

ostatní jsou najednou ve všem pokročilejší. Předtím je často slýchal mluvit o slavné střední škole svatého Midase, která fungovala jako úspěšná příprava k vysokoškolskému studiu (mnozí z nich ji absolvovali), a rozhodl se, že po promoci se přihlásí ke studiu na této instituci, protože poklidné závětrí života mezi středoškoláky mu bude vyhovovat mnohem více.

Promoval v roce 1914 a domů do Baltimoru se vrátil s harvardským diplomem v kapse. Hildegarda už v té době žila v Itálii, a Benjamin se proto nastěhoval ke svému synovi. V zásadě ho tam přijali poměrně hezky, ale Roscoeovo chování vůči otci postrádalo potřebnou srdečnost – dokonce se zdálo, jako by mu Benjamin, bloumající po domě v pubertální zasněnosti, tak trochu překážel. Roscoe byl už delší dobu ženatý a v baltimorské společnosti se těšil té nejlepší pověsti. A vůbec nestál o žádný skandál, který by jakkoli souvisel s jeho rodinou.

Na Benjaminu, který už dávno nebyl persona grata v očích dívek-debutantek a mladších vysokoškoláků, začala doléhat velká osamělost. Společnost mu občas dělali pouze tři či čtyři patnáctiletí chlapci ze sousedství. Žádný div, že znovu začal myslet na školu svatého Midase.

„Poslyš,“ oslovil jednoho dne Roscoea, „už mnohokrát jsem ti říkal, že by mě moc zajímalo studium na té přípravce.“

„No prosím – co ti brání,“ odsekl Roscoe. Ten nápad mu připadal dosti ohavný a nechtěl se jím podrobně zaobírat.

„Sám tam jet nemůžu,“ zakňoural Benjamin bezmocně. „Budeš mě muset zapsat ty a pak mě tam odvézt.“

„Na to nemám čas,“ prohlásil Roscoe úsečně. Probodával otce rozhněvaným pohledem. „Já ti něco povím,“ dodal posléze. „Je načase, abys toho už konečně nechal. Už s tím prosím tě přestaň. Radši – radši...“ Celý zrudl, jak usilovně hledal správná slova. „Radši to otoč a začni se zase vracet správným směrem. Už to zašlo příliš daleko a přestává to být legrace. Už to nikoho nebaví. Takže... začni se už konečně chovat slušně, ano?“

Benjamin se na něj podíval, s pláčem na krajíčku.

„A ještě něco,“ pokračoval Roscoe. „Když je u nás nějaká návštěva, říkej mi laskavě ‚strýčku‘, ano? Je trapné, když mě patnáctiletý kluk oslovuje křestním jménem. Nebo mi radši říkej ‚strýčku‘ pořád, aby sis na to zvykl.“

Nevlídně se na otce podíval a obrátil se k němu zády.

X

Když tento rozhovor skončil, vystoupal nešťastný Benjamin nahoru do pokoje a zahleděl se tam do zrcadla. Už tři měsíce se neholil, ale na tvářích teď objevil pouze světlounké chmýří, které nestálo za pozornost. Když se vrátil z Harvardu, přišel za ním Roscoe s návrhem, že by měl začít nosit brýle a lepit si na líce falešné kotletky. Chvilí se zdálo, že se u něj bude v jiné podobě opakovat ona fraška s maskováním, kterou zažil kdysi v útlém věku. Ale kotletky ho svědily a styděl se za ně. Plakal kvůli tomu a Roscoe nakonec zdráhavě přestal naléhat.

Benjamin si pak otevřel jednu knížku určenou dospívajícím chlapcům a hodlal se do ní začíst. Nesla titul „Příběhy ze skautského tábora v zálivu Bimini na Bahamách“. Avšak nedokázal se soustředit, protože pořád musel myslet na válku – Amerika do ní na straně Spojenců vstoupila v předešlém měsíci. Benjamin by se do ní byl rád přihlásil jako dobrovolník, ale běda – dolní věková hranice činila šestnáct let, a na tolik ani zdaleka nevypadal. Jeho skutečné stáří, totiž sedmapadesát, by ho ovšem pro účast ve válce stejně diskvalifikovalo.

Ozvalo se zaklepání na dveře a vzápětí se v nich objevil sluha s dopisem; v levém horním rohu obálky se pyšnilo oficiální logo odesilatele a jako adresát na ní byl uveden pan Benjamin Button. Nedočkavě ji roztrhl a sdělení, které našel uvnitř, si přečetl s velkým potěšením. Stálo tam, že někteří rezervisté, kteří sloužili ve španělsko-americké válce, jsou tímto přípisem povoláváni do aktivní služby, a to s patřičným povýšením; a v příloze našel jmenování do hodnosti brigádního generála armády Spojených států s příkazem, aby se neprodleně hlásil u toho a toho útvaru.

Benjamin vyskočil z křesla s rozechvělým nadšením. Přesně po tomhle přece toužil. Sáhl po čapce a už za deset minut vcházel do velkého krejčovského závodu na Charles Street, aby si tam dal ušít novou uniformu.

„Hodláš si hrát na vojáčky, chlapče?“ zeptal se ho nonšalantně krejčí.

Benjamin nahněvaně zrudl. „Moje úmysly vás nemusejí zajímat,“ okřikl ho ostře. „Mé jméno je Button a bydlím na Mountvernonském náměstí, což by pro vás mělo znamenat, že byste mě měl bez zbytečných řečí obsloužit.“

„No prosím,“ přepouštěl krejčí váhavě. „Jestli nezaplatíš ty, tak mi to jistě vynahradí pan otec.“

Pak si tedy chlapce změřil a za týden byla Benjaminova nová uniforma hotová. Problémy mu pak nastaly při opatřování příslušných distinkcí, protože ve speciálním obchodě, kde si je chtěl koupit, se ho snažili přesvědčit, že odznak Křesťanského sdružení mladých žen je rovněž velmi pěkný, k němu by se určitě hodil mnohem lépe a víc by si s ním užil.

Roscoeovi nic neoznámil, ale jedné dubnové noci opustil dům a odjel vlakem do Jižní Karolíny, kde měl podle povolávacího rozkazu na základně Mosby převzít velení pěchotní brigády. Příštího dne vládlo neobyčejné dusno. Z nádraží odjel taxíkem ke kasárnám, a když z něj vystoupil, napochodoval rázným krokem k strážnému u brány.

„Sežeňte někoho, kdo se mi postará o bagáž!“ přikázal mu.

Strážný na něj upřel káravý pohled. „Poslyš, synku,“ oslovil ho, „na co si to hraješ v tý generálský maškarádě?“

Benjamin, zasloužilý veterán ze španělsko-americké války, do něj zabodl zlobný pohled a bohužel se na něj obořil i velmi přeskakujícím pubertálním hlasem.

„Stůjte v pozoru, když se mnou mluvíte,“ pokusil se zahřmít. Znovu se nadechl, ale strážný v tom okamžiku srazil kufr a puškou vzdal čest. Benjaminovi se podařilo potlačit spokojený úsměv. Odvrátil se od strážného, ale v tu chvíli strnul. Ona pocta totiž nepatřila jemu, ale majestátnímu plukovníkovi dělostřelectva, který se k nim blížil na koni.

„Pane plukovníku!“ křikl na něj Benjamin ječivě.

Plukovník dojel až k nim, přitáhl koni otěže a s pobaveným jiskřením v očích se chlapce dobromyslně zeptal: „Čípak jsi, mládenečku?“

„Já vám ukážu, jakého máte před sebou mládenečka,“ zasyčel Benjamin vztekle. „Slezte laskavě z toho koně, ano?“

Plukovník se bouřlivě rozchechtal. „Vy byste se na něm chtěl projet, pane generále?“

„Tady prosím – podívejte se!“ vykřikl Benjamin zoufale. Podával plukovníkovi povolávací rozkaz a vybízel ho: „Račte si to přečíst.“ Plukovník lejtro přehlédł a málem mu vypadly oči. „Odkud to máš?“ zeptal se a strčil ten dokument do kapsy. „Poslala mi to vláda Spojených států, jak brzy zjistíte.“

Na plukovníkově tváři se objevil zvláštní výraz.

„Takže aby bylo jasno – my se teď spolu odebereme na velitelství brigády a tam si o tom promluvíme,“ oznámil Benjaminovi. „Jdeme.“ Otočil se a odváděl koně tím směrem. Benjaminovi nezbývalo než ho následovat. Snažil se chovat co nejdůstojněji, ale v duchu tomu panákovi sliboval krutou pomstu. Ta se však nekonala. O dva dny později totiž z Baltimoru dorazil jeho syn Roscoe, po spěšné, dlouhé cestě celý uondaný, ale zároveň velmi rozzlobený, aby fňukajícího generála, už vysvěčeného z uniformy, eskortoval zpátky domů.

XI

V roce 1920 se Roscoeovi Buttonovi narodilo první dítě – chlapec. Během oslav však nikdo nepovažoval za „vhodné“ poukázat na to, že ten asi desetiletý ušmudlaný klučik, který si po domě hraje s cínovými vojáčky a s miniaturním cirkusem, je novorozencův vlastní dědeček.

Všichni toho hochu, přes jehož svěží, milou tvář občas přelétl náznak smutku, měli rádi, ale pro Roscoea Buttona byla jeho přítomnost zdrojem soužení. Nebyla „smysluplná“, jak by takovou věc označil slovník jeho generace. To, že jeho otec odmítal vypadat na šedesát, pokládal za charakterovou vadu, svým způsobem za podivínskou zvrhlost – „správný chlap“ (to byl Roscoeův oblíbený výraz) se takhle prostě nechová. Představa, že by měl něco takového brát na lehkou váhu a přijmout to prostě jako fakt, ho doháněla k šílenství. Roscoe uznával, že každý má právo na to, aby se snažil zůstat co nejdéle mladý, ale takhle absurdně to přehánět – to opravdu nebylo... smysluplné. A na tom trval.

Uplynulo pět let a jeho chlapeček vospěl natolik, že si pod dohledem společné chůvy mohli s Benjaminem krásně hrát. Ve stejný den je oba začali vodit do školky a Benjamin zjistil, že hrát si s barevnými papíry, vymýšlet pestré vzory a vyrábět co nejdelší papírové řetězy je ta nejlepší zábava na světě. Jednou nadmíru zlobil a musel pak stát na hanbě v koutě a to moc plakal. Ale jinak trávil v přívětivém prostředí školky báječné chvíle. Velkými okny svítilo dovnitř sluníčko a moc se mu líbilo, když si slečna Bailleyová našla chvíli, položila mu ruku na hlavičku a něžně mu počechrala vlásy.

Roscoeův synek postoupil za rok do první třídy, ale Benjamin ve školce zůstal. Byl tam šťastný. Ovšem když si někdy ostatní caparti začali povídat o tom, co budou dělat, až vyrostou, jeho dětskou tvářičkou přelétl smutný stín, jako by si uvědomoval, že na takové úvahy nemá právo.

Dny, které tam teď trávil, byly pořád stejné – jeden jako druhý. Zůstal ve školce i třetí rok, ale to už byl tak malý, že nechápal, k čemu ty proužky barevného papíru vlastně jsou. Plakal, protože ostatní chlapecí byli větší než on, a tak se jich bál. Když na něj učitelka mluvila, snažil se pochopit, co po něm vlastně chce, ale vůbec se mu to nedařilo.

A tak ho ze školky vzali domů. Nana, jeho chůva, vždycky v naškrobených bavlněných šatech, se teď stala středem jeho malého světa. Když bylo hezky, chodili na procházku do parku. V malé zoologické zahradě mu Nana třeba ukázala na jakousi obrovitou šedivou příšeru a řekla: „Slon!“ A on to po ní opakoval. A když ho pak na noc ukládala do postýlky, pořád opakoval: „Slon. Slon. Slon.“ Nana ho občas nechala po postýlce poskakovat a jemu se moc líbilo, že když dopadl v pravý čas do sedu, vyhodilo ho to zpátky do stoje, a když při tom rytmicky hekal, zněly ty přerývané zvuku velice příjemně.

Přímo náruživě vytahoval ze stojanu u dveří velkou hůl a potom s ní chodil po domě, třískal s ní do křesel a do stolů a přitom bojovně vykřikoval: „Bác, bác, bác!“ Když přišla nějaká návštěva, starší dámy na něj podivně kvokaly, čemuž se zájmem naslouchal, a mladší měly tendenci ho pusinkovat, čemuž se víceméně znuďeně podvoloval. A když jeho dlouhý den kolem páté odpoledne končil, odvedla si ho Nana nahoru nakrmit a on pak lžičku po lžičce poslušně polykal ovesnou kaši a jinou snadno požitelnou potravu.

Dětský spánek mu nenarušovaly žádné rušivé vzpomínky – žádné útržky zážitků z jeho slavného sportovního údobí na univerzitě nebo ze třpytivých let, kdy lámal srdce jednomu děvčeti za druhým. Vnímal pouze bílou bezpečnou ohrádku své postýlky, Nanu, pána, který se na něj občas přišel podívat, a velkou oranžovou kouli za oknem, na kterou Nana, když ho ještě před soumrakem ukládala, vždycky ukázala a řekla: „Sluníčko!“ A když ta koule zmizela, začaly se mu klížit oči, ale pak už nic – žádné sny, jež by ho děsily.

Minulost – divoká zteč sanjuanského návrší v čele jeho mužů, první roky jeho manželství, kdy pro mladou Hildegardu, kterou tak horoucně miloval, pracoval v rušném městě dlouho do letní noci, nesčetné dny

z doby ještě předcházející, kdy večer s dědečkem vysedávali a pokuřovali ve ztemnělém domě rodiny Buttonových na Monroe Street: to všechno mu zmizelo z paměti jako prchavý sen, jako kdyby ho to nikdy nepotkalo. Nic z toho si nepamatoval.

Nepamatoval si přesně už ani to, jestli mlíčko, které polykal při posledním krmení, bylo teplé nebo studené, už nevěděl, co se s ním předtím přes den dělo. Uvědomoval si pouze svou postýlku a důvěrně známou přítomnost Naninu. A potom si už nepamatoval vůbec nic. Když dostal hlad, začal plakat – a nic víc. Celé dny a noci jenom dýchal, zvuky, šepoty a šumy, které mu plynuly nad hlavou, téměř neslyšel, nevnímal vůně ani pachy, světlo ani tmu.

A pak už byla jenom tma, protože jeho bílá postýlka i nejasné tváře, které se nad ní skláněly, dokonce i to teplé, sladké aroma mléka – to všechno z jeho vědomí nadobro vyvanulo.

Francis Scott Fitzgerald

Podivuhodný případ Benjamina Buttona

Edice Klasická světová próza

Překlad Miroslav Jindra

Ilustrace na obálce Lukman Haryanto/Shutterstock.com

Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala **Městská knihovna v Praze**

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání

Verze 1.0 z 20. 6. 2018

ISBN 978-80-7602-107-5 (epub)

ISBN 978-80-7602-108-2 (pdf)

ISBN 978-80-7602-109-9 (prc)

ISBN 978-80-7602-110-5 (html)